

- (ג) אֲנֵה ה' זֶכֶר נָא אֶת אָשֶׁר הַתְּהֻלָּקְתִּי לְפָנֶיךָ בְּאַמְתָּה
וְבְלֹבֶב שְׁלָם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂיתִי עַבְךָ חִזְקְיָהוּ בְּכִ
גְּדוֹלָה ०
- (ד) וַיְהִי יְשֻׁעָיו לֹא יַצֵּא הָעִיר חִצְרָה הַתִּיכְנָה וְדַבֵּר ה'
קַיהְיָה אַלְיוֹ לְאָמָר:
- (ה) שׁוֹב וְאַמְרָת אל חִזְקְיָהוּ גַּדְיָעֵמִי כָּה אָמָר ה' אֱלֹהִי
דָּוד אָבִיךָ שְׁמַעְתִּי אֶת תְּפִלְתְּךָ רְאִיתִי אֶת דְּמַעְתְּךָ הַנְּנִי
רַפָּא לְךָ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי מַעַלָּה בַּיּוֹם ה':

8. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת פסחים פרק ד

הלכה זו היא Tosfta, אבל ראוי לפרשה ג"כ לפי שיש בה תועלויות. ספר רפואי, היה ספר שהיה בו סדר רפואיים במה שאינו מן הדין להתרפות בו, כגון מה שמדמין בעלי "הטלスマאת" שם עושים "טלים" בסדר מסוימים - מועיל לחולי פלוני, וכיוצא בכך בדברים האסורים, ומה ברורה לא חברו אלא על דרך הלימוד הטבעי המציאות, לא כדי להשתמש במשהו ממשהו ממה שנככל בו. וזה מותר כמו שתתברר לך בדברים שהזהיר ה' מלהשותם - מותר ללמדם ולדעתם, כי ה' אמר "לא תלמד לעשות", ובא בקבלה "אבל אתה למד להבין ולהורות". וכאשר קלקלו בני אדם ונטרפאו בו - גנדו. ואפשר שהיא ספר שיש בו הרכבת סמים המזיקין, כגון סם פלוני מרכיבין אותו כר, ומשקין אותו כר, וגורם למחלת זו וזוו, ורופאינו בכרך וכרכ, שכשירהה הרופא אותם המחלות - ידע שסם פלוני השקווה, ונוטן לו דברים נגדים שיצלווהו. וכאשר קלקלו בני אדם והו הורגין בו - גנדו. ולא הארוכתי לדבר בעניין זה אלא מפני שהמעיטה גם פירשו לי, שלמה חבר ספר רפואי שאמם חלה אדם באיזו מחלת שהיא פנה אליו ועשה כמו שהוא אומר ומתרפא, וראה חזקיה שלא היו בני אדם בטוחים בה' במחלותיהם אלא על ספר הרפואי, עמדו וגנדו. ומלבך אפשרות דבר זה ומה שיש בו מן ההזיות, הנה ייחסו לחזקיה ולסייעתו שהוויא לו סככות שאין ליחס דוגמתה אלא לగורעים שבהמון. ולפי דמיון המשובש והמטופש, אם רעב אדם ופנה אל הלחם ואכלו שמתרפא מאותו הצער הגדול בלי ספק, האם נאמר שהסיר בטחונו מה?! והו שוטים יאמר להם, כי כמו שאני מודה לה' בעט האוכל שהמציא לי דבר להסיר רעבוני ולהחיותני ולק"י מני, כר נודה לו על שהמציא רפואי המרפא את מחלתי כשאשתמש בה. ולא הייתה הידיית צריכה לסתור פירוש זה הגרוע לולי פרטומו.

9. ספר תשב"ץ קטן סימן תמה

ואת מאין בא לו ספר רפואיות? י"ל כשהיה נה בתיבה היו עמו שדין רוחין ולילין, והו מזיקין אותו עד שנעשו רובם חולמים, וגם מפני ריח רע, עד שבא מלאר אחד ולקח אחד מבני נח, והביא אותו לגן עדן ולמד אותו כל רפואיות שבועלם. ואוותם רפואיות כתבו בספר, וזהו נקרא ספר רפואיות:

10. שמות פרק כא

- (יח) וכי יריבן אֲנָשִׁים וְהַקָּה אִישׁ אֶת רַעְיוֹ בְּאָבִן אֶת
בָּאָגָרָף וְלֹא יִמּוֹת וְנִפְלֵל לְמִשְׁכָּב:
- (יט) אם יִקּוּם וְהַתְּהֻלָּה בְּחוֹז עַל מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקְהָה הַמְּכָה
רַק שְׁבַעַת יִתְּנַן וַרְפָּא יְרַפָּא: ०

1. שמות פרק טו

- (כח) וַיַּצְא אֶל ה' יְהוָה ה' עַז וַיָּשֶׁלֶת אֶל הַמִּים וַיִּמְתַּקֵּן
הַמִּים שֶׁם שֶׁם לוּ חַק וַיִּמְשְׁפֹּט וַיִּשְׁמַם נִפְהָא:
(כו) וַיֹּאמֶר אֶם שְׁמֹעֵז תִּשְׁמַע לְמִצְוֹתִי וַיִּשְׁמַרְתִּי כָּל
בְּעֵינֵי תְּעֵשָׂה וְהַזָּנָת לְמִצְוֹתִי כָּל חֲקֵי כָּל
הַמְּחֻלָּה אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בְּמִצְרָיִם לֹא אֲשִׁים עַל יְהוָה כִּי אֲנִי ה'
רַפָּא: ०

2. רמב"ן ויקרא פרשת בחוקותי פרק כו פסוק יא

- (יא) והכלל כי בהיות ישראל שלמים והם רבים, לא
יתנהג ענינים בטבע כלל, לא בגופם, ולא בארץם, לא
בכללם, ולא ביחיד מהם, כי יברך השם לחם ומימים,
ויסיר מחלות מקרובם, עד שלא יצטרכו לרופא
ולהשתمر בדרך מדרכי הרופאות כלל, כמו שאמרו:
כי אני ה' רופא". וכן הוי הצדיקים עושים בזמן
הנבוואה, גם כי קרים עון שיחלו, לא ידרשו ברופאים רק
בنبאים, כענן חזקיהו בחלותו. ואמר הכתוב: "גם
בחלו לא דרש את ה' כי ברופאים", ואילו היה דבר
הרופאים נהוג בהם, מה טעם שיזכיר הרופאים, אין
האשם רק בעברו שלא דרש השם... אבל הדורש השם
בנבי, לא ידרוש ברופאים. ומה חלק לרופאים בבית
עשוי רצון השם, אחר שהבטיח "וברך את לחם ואת
מייר והסירותי מחלה מקרוב"? והרופאים אין
משיעים רק על המأكل והמשקה להזהיר ממנה
ולצאות עליו....

3. דברי הימים ב פרק טז

- (יב) וְעַתְּלָא אֲפָא בְּשַׁנְתָּה שְׁלֹשִׁים וְתַשְׁעַלְמָלְכּוֹת בְּגָלְיוֹ
עד למלעה פלויו וגם בפלויו לא דרש את ה' כי ברופאים:

4. שיחות הר"ן ס"ק ב' לר' נחמן מברסלב

- אפיקו אם החולאת חזק ח"ז -Auf"כ ישילך על ה' יהבו,
ואל יעסוק רפואיות ובודקטורים כלל, אפיקו במקום
שיש דוקטורים מופלגים...

5. משנה מסכת פסחים פרק ד משנה ט

- ששה דברים עשה חזקיה המלך, על שלשה הodo לו,
ועל שלשה לא הodo לו. גירר עצמות אביו על מטה של
חבלים, והואו לו. ניתנת שלשה לא הנחתת, והואו לו. גנד
ספר רפואיות, והואו לו. על שלשה לא הodo לו. קיצץ
דלותות של היכל ושיגרן למלאך אשור, ולא הodo לו. סתם
מי גיכון העליון, ולא הodo לו. עיבר ניסן בניסן, ולא הodo
לו:

6. רש"י מסכת פסחים דף נו עמוד א

- וגנד ספר רפואיות –CDCתיב: "וְהַטּוֹב בְּעִינֵיךְ רְפָאֹת,
וְאָמְרָנִין בְּבָרְכּוֹת שָׁגֵן סְפִירָה רְפָאֹת, לְפִי שְׁלָא הִיא
לְבָם נְכַנּוּ עַל חָולִים אֶלָּא מַתְרָפְאִין מִיד."

7. מלכים ב פרק כ

- (א) בְּיָמִים קָהֵם סְלָה חִזְקְיָהוּ לְמוֹת וַיָּבֹא אַלְיוֹ יְשֻׁעָיו
בְּן אָמֹץ הַגְּבָרָה וַיֹּאמֶר אַלְיוֹ כָּה אָמָר ה' צו לְבִתְחָךְ כִּי
מְתָא אַפְּהָ וְלֹא תִּחְיָה:

- (ב) וַיַּסְבֵּט אֶת פְּנֵיו אֶל פְּקִיר וַיַּתְפַּלֵּל אֶל ה' לְאָמָר:

11. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ס עמוד א
אמר רב אחא: הנכנס להקיז דעתו אמר: יהי רצון מלפני
ה' אלהי שיהא עסוק זה לי לרפואה ותרפאנן, כי אל
רופא נאמן אתה ורופא תאמת, לפי שאין דרך של בני
אדם לרפאות אלא שנגגו. אמר אב"י: לא למא איש
הכי, דתני דברי רבי ישמعال: "רופא ירפא" - מכאן
שניתנה רשות לרופא לרפאות.

12.aben עזרא שמota פרק כא פסוק יט
(יט) ורופא ירפא - לאות שננתן רשות לרופאים לרפא
המכות והפצעים שייראו בחוץ, רק כל חלי שהוא בפנים
בגוף - ביד השם לרפאתו. וכן כתוב: "כי הוא יכאי ב
יחבש" (איוב ה, יח). וכותב באסא: "גם בחלו לא דרש
את ה' כי אם ברופאים".

13. אדרת אליהו פרשת משפטים פרק כא פסוק יט
"כי הוא יכאי ויחבש" – הוא החולי הפנימי. "ימחץ
ידיו תרפאנה" – זו המכה החיצונית... ומה שדרשו:
"רופא ירפא" - מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות.

14. תלמוד בבלי מסכת בא מזיעא דף פה עמוד ב
شمואל ירחיינה אסיה דרביה הוה, חלש רביה בעיניה.
אמר ליה: אימלי לך סמא. אמר ליה: לא יכילנא. אשטר
לך משטר? אמר ליה: לא יכילנא. הוה מותיב ליה
בגובטה דסמי תותי בי סדייה, ואיתסוי.

15. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פד עמוד א
רבי יוחנן חש בצדינא, אצל גבה דההיא מטרוניתא,
עבדא ליה מלטא חמשה ומעלוי שבתא.

16. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כד עמוד ב
מעשה בגין דמא בגין אחותו של ר' ישמعال שהכישו
נחש, ובא יעקב איש כפר סכניא לרפאותו.

17. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נה עמוד א
אףvr קר יסורי, בשעה שמשגראין אונן על האדם,
משביעין אותו: שלא תלכו אלא ביום פלוני, ולא תצאו
אלא ביום פלוני ובשעה פלונית, ועל ידי פלוני ועל ידי
שם פלוני.

18. ביאור הגרא"א איוב פרק ה פסוק יט
אבל סיבה פנימית, ובפרט יגון וצער (יתרפה) על ידי
שמות, אמר: "אני ה' רפאך".

19. שולחן ערוך יורה דעתה סימן שלו סעיף א
נתנה התורה רשות לרופא לרפאות, ומזכה היא, ובכלל
פיקוח נפש הוא. ואם מונע עצמו, הרי זה שופך דמים.

20. ברכי יוסף יורה דעתה סימן שלו
ונראה דהאידנא אין לסמור על הנס, וחיבר החולה
להתנאג בדרך העולם לקורות רפואי שירפאננו, ולאו כל
כמיניה לשנות סוגין דעלמא ולומר כי הוא גדול מכמה
חסידי הדורות שנתרפאו על ידי רפואיים, וכמעט איסור
יש בדבר, اي משום יורה, ואי משום לסמור אניסא
במקום סכנה ולהזכיר עונותיו בשעת חוליו. אמן ינהוג

דרךן של בני אדם ואורה כל ארעה, להתרפאות על ידי
רופא ולבו על עמו, רק ידבק בקומו למתקף ברחמי בכל
לב ובו יבטיח דוקא.

21. שולחן ערוך אורח חיים סימן רל
הנכns להקיז דעת, אומר: יהי רצון מלפני ה' אלהי
שהיא עוסקת זה לירפואה כי רופא חכם אתה. ולאחר
שהקיז, יאמר: ברוך רופא חולים.

22. משנה ברורה סימן רל
להקיז דעת - וזה הכל מיד דרפואה יאמר זה, ולא
يחשב שתהיה איזה דבר לו רופאה אלא ע"י הבורא
ית"ש. ולכן ע"י תפלה זו ישם בטחונו בו ויבקש ממנו
שהתהיה לו לרפואה:

23. המسفיק לעובדי השם - רבנו אברהם בן הרמב"ם
"ארור האדם אשר יבטיח באדם ושם בשר זרוועו ומון ה'
יסור לבו". אמרABA מארי צצ"ל כי לולא המלים יסור
ליבו" היו כלולים בקהל זה רוב בני האדם ואפיו כמעט
כלם, כי הבן בטוח על אביו, והאשה על השותף
על שותפו. ואילו הקלה נוגעת אריך וرك למי שמצמצם
בטחונו על בלבד (=חוץ) מה', ולא למי שבוטה
בפנימיותו בה' וرك נעדר בבני אדם או משתמש
באמצעים רגילים...

24. עיןiah ברכות א פסקה קמג
ורבי לוי מוסיף, שלא זה שההתאמץ עבור הטוב המוסרי
לפי הזמן בדברים הלאומיים, כ"א גם במצב החיים
הפרטיים השתדל להשלים את החסרון העיקרי של
התחרחות מודעת את ד' באופן כזה שאינו ראוי
להנאהה תמידית, והוא במה שגנון ספר רפואות, והוא
כדי שיבקשו רחמים בדברי רשי", אף שהרבה
הרמב"ם להסביר ע"ז, כי השתדלות הרפואה אינה
מעט בטחון, כ"א תוספת בטחון והכרה למי שהchein
בחכמתו וחסדו את השכל לחקור את היסודות
ה רפואיים להשתמש בהם. אבל בראשותם שם שמים
נשתכח ע"ז מעלו של אחז, מצא כי יותר ירוח העם
בהתבטחו המוסרית ע"ז שיתרגל לבקש הצרכים הנוגעים
עד הלב, שהוא רפואת חולין מאית ד' ע"ז תפילה, ממה
שיפסיד מחסرون החיפוי בדריכי הרפואה בטבעיים. ע"כ
זהו הטוב בעיני ד', ומתקבלת מאוד לבקשתו להתרפא
בדרך נס למעלה מן הטבע, למען יהיה הוא לאות
 לישראל לשוב לבקש את ד', עד שיתרומם שכלים לדעת
את ד' ג"כ בדריכי הטבע שהוא כולה פועל ד' ומעשה
ידיו. והנה אם נהיה צאאים, לפ"ז תוכל להיות מצדינו
הגאולה טבעית ובאה ע"ז השתדלותינו, והניסיונות יבואו
עכ"פ להשלמת האנושיות הרחוקה בכלל מודעת ד',
טרם תגלה לה הניסיות, או גם להשלים אותן במעלה
יותר גבואה ונכבדה.

25. בעל הטורים שמota פרק טו פסוק כו
(כו) רפאך - הפה"א רפואי, רפואי באיה בידי שמים באיה
בנחת בשופי, ושבידי אדם באיה בקושי, ועל כן: "רופא
רופא" - דגש: קא"ז לא צפוי לא רוף לא ירפא לא ירפא